

ANVENDELSE AF FODERMIDLER TIL MALKEKØER 2014

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Stor set alle malkekøer får græsmarksprodukter og de fleste får ligeledes majsensilage. Derimod er roer og anden helsæd sjældne fodermidler.

Der har været større andel af græsmarksprodukter i 2012 og 2013 end vi normalt ser. Anvendelse af rapsprodukter ser ud til at være stigende.

Anvendelsen af forskellige fodermidler afhænger både af vækståret for de forskellige grovfodertyper, men også af pris- og tilgængelighed af tilskudsfodermidlerne. Derfor er der en variation fra år til år for nogle fodermidlers vedkommende og måske en trend for andre. I denne artikel er niveauer og udvikling for årene 2012 – 2014 vist. De anvendte tal er fra KPO-foderopgørelserne (kortperiodisk opgørelser). Det betyder, at det er et begrænset antal besætninger, selv om antallet dog er steget markant i 2014. Der er dog også skelet til opgørelser fra DMS-foderkontroller, hvor antallet er langt højere, men hvor der ikke er samme datasikkerhed i opgørelserne, og der er ikke større uoverensstemmelser mellem de to kilder.

Tabel 1 viser de hyppigst forekommende fodermidler for stor race i 2014 med andel af besætninger, der anvender fodermidlet, samt gennemsnittet af tildelt foder for alle køer i Danmark, opgjort i kg tørstof pr. dag. Til sammenligning er anvendelsen i 2012 og 2013 også vist. For enkelte af de viste fodermidler gælder, at der er lavet en sum af flere fodermidler. Det gælder f.eks. "Anden helsæd", som er summen af bygærtensilage, hvedehelsæd, havrehelsæd, hvedeært og ærtehelsæd, men ikke majshelsædensilage, som i det følgende kaldes majsensilage. Frisk græs er summen af forskellige friske græsfodermidler.

Tabel 1. Hyppigst forekommende fodermidler og mængde anvendt i 2014 for stor race, med angivelse af tilsvarende tal for 2012 og 2013.

Fodermiddel	2014 (127 besætninger)		2013 (80 besætninger)		22012 (77 besætninger)	
	%	Tildelt kg TS, alle besætninger	%	TTildelt kg TS, alle besætninger	%	Tildelt kg TS, alle besætninger
Græs- og kløvergræs, ensilage	100	4,64	100	5,69	100	6,18
Majsensilage	97,6	7,92	92,5	6,46	94,8	6,96
Mineraler + vitaminer	96,1	0,30	100	0,27	80,5	0,23
Korn	76,4	1,55	73,8	1,58	83,1	1,35
Halm	75,6	0,25	86,3	0,29	88,3	0,34
Rapsprodukter	66,9	1,62	68,8	1,53	63,6	1,27
Kvægfoderblanding, lav %	63,0	1,79	62,5	2,05	68,8	1,68
Sojaprodukter	59,1	0,85	58,8	0,64	66,2	0,73
Foderfedt	53,5	0,08	47,5	0,07	28,6	0,04
Kraftfoderblandinger, høj %	52,8	1,42	45,0	1,14	51,9	1,36
Urea*	48,8	0,03	51,3	0,02	26,0	0,01
Roepiller	30,7	0,24	25,0	0,32	41,6	0,39
Frisk græs	24,4	0,50	30,0	0,58	27,3	0,37
Byghelsæd, ensilage	22,0	0,16	28,8	0,33	23,4	0,24
Anden helsæd, ensilage	21,2	0,21	21,3	0,22	16,9	0,14
HP-pulp, ensilage	20,5	0,36	20,0	0,34	9,1	0,14
Hø	18,1	0,02	17,5	0,03	18,2	0,03
Melasse	16,5	0,08	20,0	0,09	24,7	0,12
Roer	10,2	0,11	7,5	0,4	7,8	0,09

*Urea er summen af ren urea og urea opblandet med mineraler.

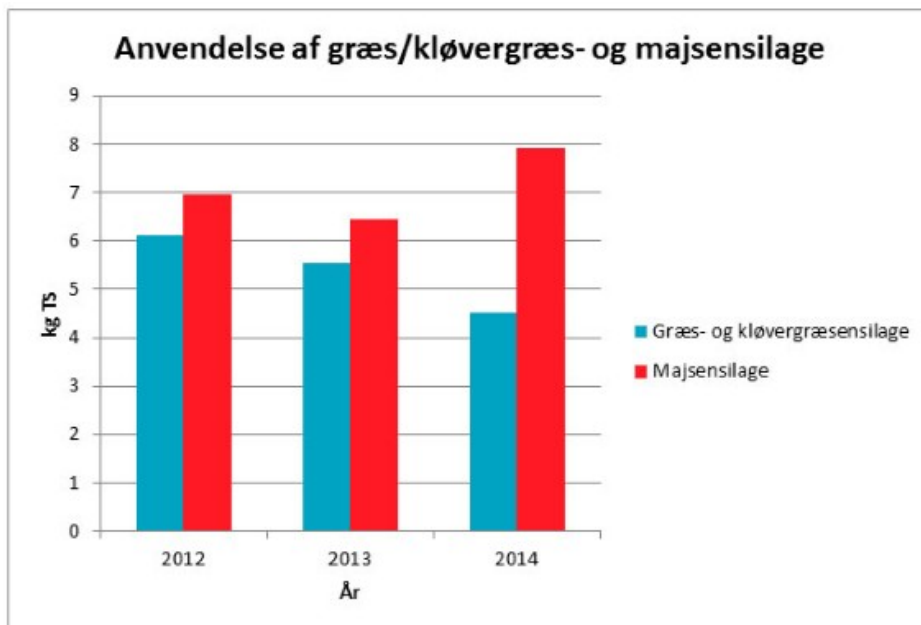
Grovfoder

Opgørelsen viser, at ingen besætninger, der er med i KPO-foderopgørelser, fodrer uden græs- eller kløvergræsensilage, og kun få fodrer uden majsensilage. Det overraskende er udviklingen fra 2012 til 2014, idet majsandelen af grovfoderet kun udgjorde ca. 54 % i 2012 mod ca. 64 % i 2014. De 64 % svarer imidlertid til tidligere niveauer (KvægInfo nr. 2143 fra 2010). Andelen af økologer er ca. 7 % i 2012 og 2014, men det dobbelte i 2013. En relativ dårlig majshøst i 2012 og mange økologiske brug, er en plausibel forklaring på det lave majsforbrug i 2013. Den økologiske andel afspejler sig også i andel besætninger, der bruger frisk græs (afgræsning), som er højere i 2013 end i de øvrige år. Da frisk græs er summen af flere foderkoder, kan antallet af besætninger være en anelse overvurderet, hvis der er anvendt flere friskgræskoder pr. besætning, men mængderne, der afgræsses, er dog også størst i 2013.

Byghelsæd, der tidligere var et meget anvendt fodermiddel, udgør nu kun en lille del af grovfoderet. De øvrige helsædensilager anvendes i samme omfang som byghelsæd.

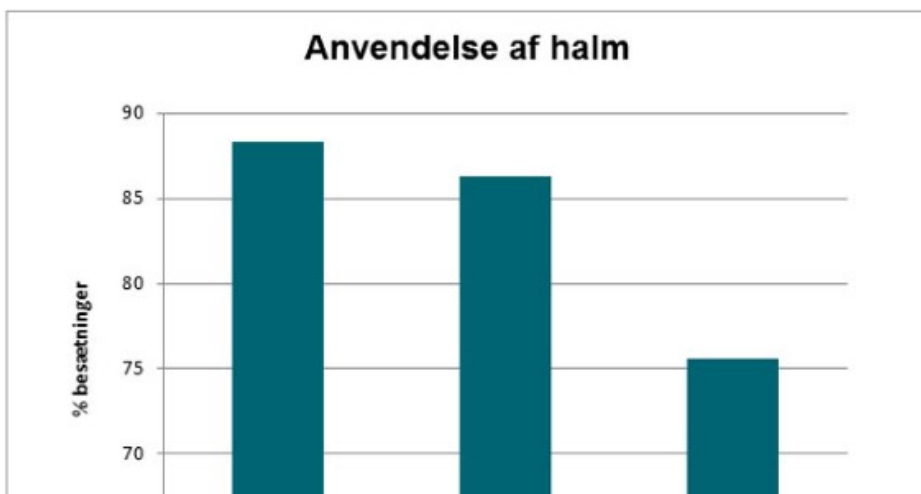
Grønbygssilage og lignende fodermidler er sjældent anvendt og kun i meget begrænset mængde, hvor det anvendes. Derfor har de ikke fundet vej til tabellen.

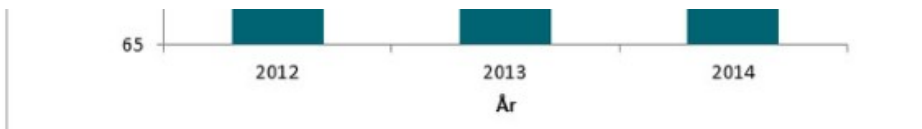
I figur 1 er vist udviklingen i anvendelsen af græs/kløvergræssilage og majsensilage for tung race. Billedet er generelt det samme for besætninger med jerseykøer.

Figur 1. Mængder (kg tørstof pr. ko pr. dag) og udvikling i anvendelsen af græs/kløvergræssilage og majsensilage.

Andelen af besætninger, der anvender hør, er ligeledes konstant over årene, hvilket også gør sig gældende for den tildelte mængde. Tallene viser, at hør ikke spiller nogen rolle som produktionsfodermiddel i dansk kvægbrug. Til gengæld er der stadig mange, der anvender halm, selv om det er faldet i 2014. Hvad faldet skyldes, vides ikke, men det er glædeligt, hvis det skyldes mere fokus på gode velblandede fuldfoderrationer uden anvendelse af halm, men knap så glædeligt hvis man tænker på anbefalingen om at anvende halmrige rationer til goldkøerne. Udviklingen er vist i figur 2.

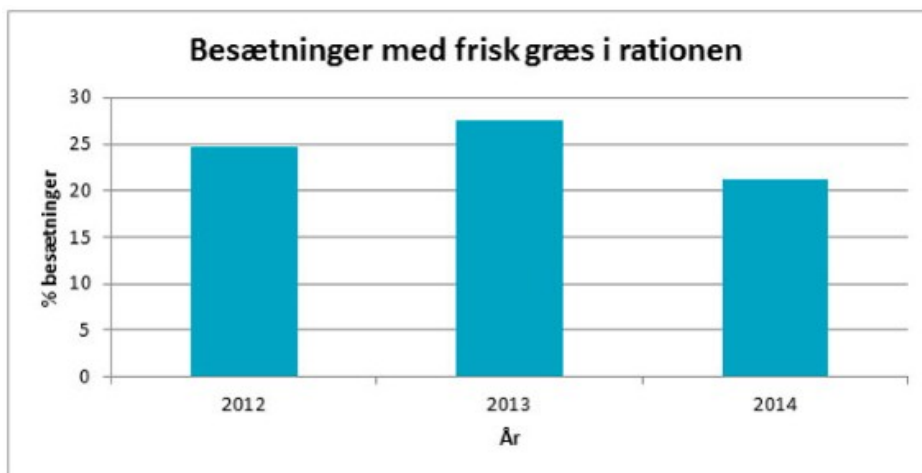

Figur 2. Andelen af besætninger, der har anvendt halm.

Afgræsning eller anvendelse af frisk græs

Afgræsning har vi tidligere defineret på den måde, at besætninger med over 1 FE frisk græs i rationen pr. dag praktiserede afgræsning. I tabel 1 og figur 3 er vist hvor mange procent af besætningerne, der har friske græsafrøder i foderrationen. Andelen af besætninger med stor race, der anvender frisk græs, er faldet i 2014 i forhold til 2013, men det skyldes sandsynligvis den store andel af økologer i 2013. Tallene kan ikke anvendes til at sige noget om, hvor mange besætninger eller køer der er på græs i Danmark, fordi materialet ikke er repræsentativt på det område. Tilsvarende materiale fra DMS-foderkontroller giver da også lidt andre resultater, men de data er heller ikke repræsentative, da der udføres færre foderkontroller, når der praktiseres afgræsning.

Figur 3. Andel af besætninger i KPO-foderopgørelser med stor race der anvender frisk græs i rationen.

Roer

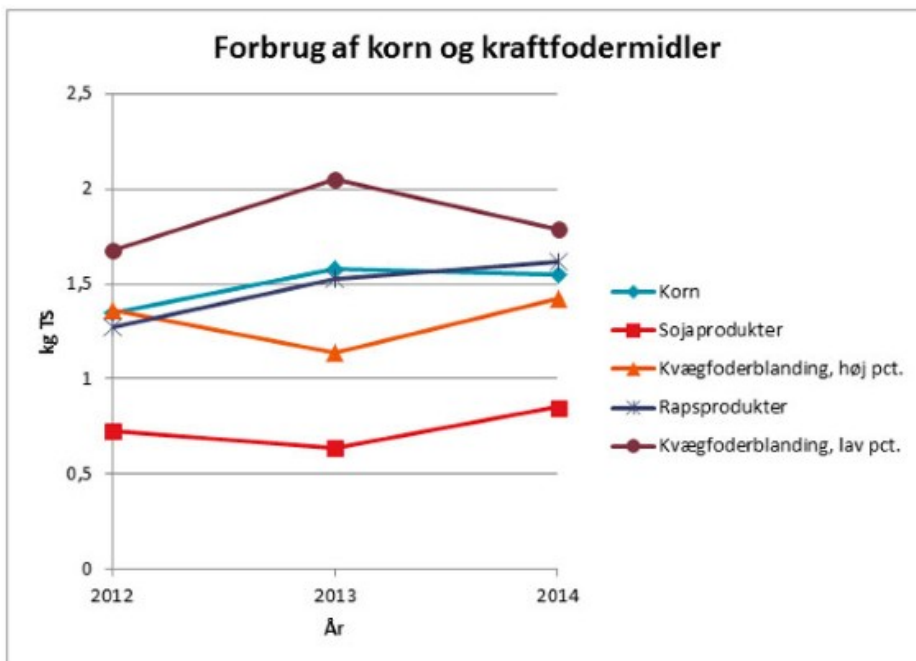
Anvendelsen af roer er meget begrænset. Selv om der har været meget aktivitet på roeområdet, er der ikke sket meget på tallene for anvendelse af roer. Noget kan dog skyldes, at roer er samensileret med andre afgrøder, og derfor ikke indgår som roer.

Tilskudsfordermidler

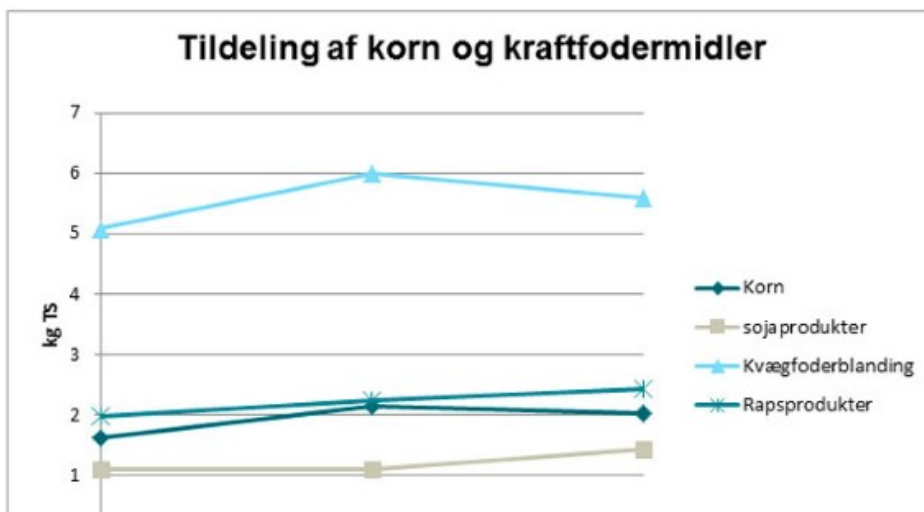
Den gennemsnitlige daglige tildeling af forskelligt tilskudsfoeder for stor race er illustreret for alle besætninger i figur 4 og for de besætninger, der anvender fodermidlet, i figur 5. Der er ikke nogen markant udvikling i anvendelsen af korn og råvarer (raps- og sojaprodukter) i de besætninger, der er med i KPO-foderopgørelser. Med god vilje kan der spores en lille stigning i mængden af foderblandinger (sum af høj- og lav procent blandinger) på landsplan og en pæn stigning i mængden af rapsprodukter. For korn og soja er der variation fra år til år, men en trend er vanskelig at bestemme. Inden for de besætninger, der bruger foderet, stiger mængden af rapsprodukter ligeledes, mens der ikke er en generel udvikling for de øvrige fodermidler som

vist i figur 5. Ser vi på tallene fra 2009, er der ikke markante udviklinger (ikke vist). Kornmængden er dog steget med næsten 1 kg tørstof, rapsprodukter er også steget, så der nu anvendes 15-20 % mere. Mængden af færdigblandet tilskudsfoder er ikke ændret væsentligt.

Anvendelsen af det proteinrige tilskudsfoder faldt i 2013 for derefter at stige igen i 2014, mens anvendelsen af kvægfoderblanding med lav proteinprocent modsat er steget fra 2012 til 2013, for derefter at falde i 2014. Disse ændringer kan hænge sammen med indholdet af råprotein i græs- og kløvergræsensilage de pågældende år. Råproteinniveauet i græs/kløvergræsensilagen var højest i 2013. Prisen på kvægfoderblandinger var højest i 2013, men forholdet mellem de proteinrige og proteinfattige har været næsten ens, så det er næppe forklaring på forskellene.

Figur 4: Gennemsnitlig tildeling af korn, foderblandinger og raps- og sojaprodukter i kg tørstof pr. ko pr. dag for alle besætninger af stor race.

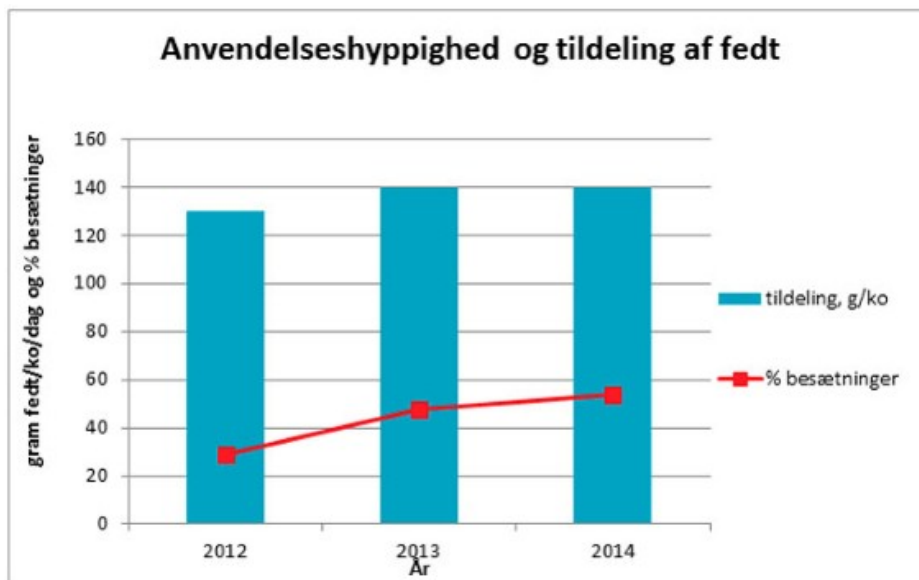

Figur 5. Tildeling af korn og kraftfodermidler i besætninger der anvender fodermidlerne, kg tørstof pr. ko pr. dag, stor race.

Fedt i rationen

Andelen af besætninger, der tilsætter fedt, er steget markant fra 2012, hvor knap 30 % tilsatte fedt. I 2014 tilsætter over halvdelen ekstra fedt i rationen, som vist i figur 6. Mængden, der tilsættes pr. ko, er ikke ændret væsentligt, som vist i figur 6, men den gennemsnitlige mængde for alle køer er selvfølgelig steget.

Figur 6: Anvendeshyppighed og tildeling af fedt over årene for de besætninger der anvender fedt.

Andre foderemner

Melasse, der tidligere var en del anvendt, er tilsyneladende ved at glide ud af foderplanerne, mens roepiller og HP-pulp anvendes i nogen udstrækning. Der er også mange besætninger, der anvender urea, dog i begrænsede mængder. Gennemsnittet er 50-60 gram urea pr. ko i de besætninger, der anvender urea.

Afslutning

Generelt er der en stor stabilitet i fodring af malkekøer i Danmark fra år til år inden for korte perioder. Der er tilpasninger til grovfoderhøstens størrelse og til prisrelationer, men det giver ikke markante ændringer. I et mere historisk perspektiv er der dog sket store ændringer, hvor reduktionen af helsæd fra kornarterne, roer og melasse er nogle meget markante.

